

Het VEULEN-TIPBOEK

HOOFDSTUK 1

WWW.PAARDENTIPS.COM

HOOFDSTUK 1: EEN VEULEN

1.1 WEET JE HET ZEKER?

“Voor mij geen veulen!” Ik sprak laatst nog met iemand die me zei dat hij resoluut gekozen heeft om geen veulens meer in huis te halen. Hij legde me uit waarom: Bij een paard van een paar jaar oud zie je meteen wat je in huis haalt, je ziet het uiterlijk en je merkt meteen hoe het karakter is. Klikt het uiteindelijk toch niet, dan is het minder moeilijk om het paard te verkopen. Het is veel moeilijker afstand te doen van paarden die in je eigen stal zijn geboren. Je raakt er meer aan gehecht.

Hou er dus rekening mee dat een veulen, naast heel wat verantwoording en extra werk, ook op een bijzondere manier effect heeft op je gevoel. Ook als je van plan bent het veulen te verkopen, het zal niet makkelijk worden. Veel fokkers (ook profs) zullen dan ook bevestigen dat het altijd een moeilijk moment blijft als ze een paard de stal zien verlaten. Vooral de eerste veulens worden vaak met veel pijn in het hart overgedragen aan de nieuwe eigenaar.

Een veulen is niet goedkoper

Veel mensen beginnen aan een veulen omdat ze denken dat dat goedkoper is dan een ouder paard. De aankoop van een veulen of het fokken van een eigen veulen lijkt misschien wel goedkoper, maar de praktijk wijst uit dat dit enkel schijn is. De kosten worden wel verspreid, je bent niet meteen een flink bedrag kwijt. Maar alles opgeteld zal je zien dat je het niet moet doen om goedkoper uit te zijn. Natuurlijk kan je uiteindelijk een onbetaalbaar talent in huis hebben. Een veulen dat later topprestaties zal leveren. Maar die kans is erg klein.

Een veulen kost tijd

Een veulen wordt uiteraard nog niet bereden, maar kost wel tijd. Het moet verzorgd en opgevoed worden. Dit kost echt geen uren per dag, maar je moet toch enkele keren per week even met je veulen bezig kunnen zijn. Bedenk ook dat het zo'n jaar of vier duurt voordat je echt kunt beginnen met rijden.

Een veulen moet opgevoed worden

Een pasgeboren veulentje is ongelofelijk schattig. Maar kleine veulentjes worden heel snel groot en als je het niet opvoedt héél vervelend. Vooral hengstjes kunnen onophoudend aan je knabbelen en bijten, tegen je aan duwen en je omver lopen. Je zult dus vanaf het begin tijd moeten steken in de opvoeding. Vraag jezelf vantevoren goed af of je dit kan en of je hier het geduld voor hebt. Niks is vanzelfsprekend, een veulen moet alles leren, stapje voor stapje. Het is belangrijk dat je weet hoe je een veulen dingen leert en welke stapjes je moet nemen. Je kunt namelijk veel ‘verprutsen’ als je niet goed weet waar je mee bezig bent.

Een veulen heeft gezelschap nodig

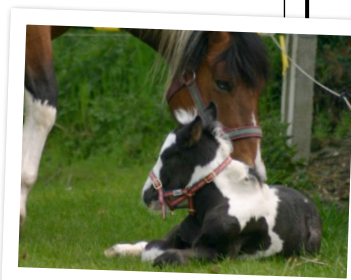
Het is absoluut niet aan te raden om een veulen alleen te houden. Elk paard heeft gezelschap nodig van minstens één soortgenoot. Een veulen heeft andere paarden nodig om mee te spelen en om van te leren. Als je zelf geen andere paarden hebt, kun je overwegen om je veulen bij andere mensen met paarden te zetten. Er zijn ook opfokstallen waar je je veulen in een groep veulens op kunt laten groeien.

Een veulen heeft ruimte nodig

Een veulen moet niet in een stal gehouden worden, maar moet zoveel mogelijk naar buiten kunnen om te spelen en te bewegen. Dit is nodig voor een gezonde lichamelijke en geestelijke ontwikkeling.

Natuurlijk heeft het nemen van een veulen ook voordelen

- De eerste kosten zijn een stuk lager dan de aankoop van een paard dat al beleerd is.
- Je kan zelf je paard opvoeden.
- Je weet wat er met het paard is gebeurd en komt dus minder vlug voor verrassingen te staan.
- Het is gewoon leuk!
- Je kan zelf de vader kiezen (als je je eigen merrie laat dekken).
- Je krijgt een extra band met elkaar.
- Je kan de ontwikkeling van je veulen beïnvloeden.

HOOFDSTUK 4: DE DRACHT

4.1 BEPALEN OF JE MERRIE DRACHTIG IS

Hoe weet ik eigenlijk of mijn merrie drachtig is? Als je maar lang genoeg wacht, dan zie je het vanzelf. Nee, dat is flauw natuurlijk. Ik begrijp dat je het liefst zo vlug mogelijk weet of de dekking gelukt is.

Er zijn een paar manieren waarop je kan bepalen of je merrie drachtig is:

- ✓ Via een bloedstaal- en urineonderzoek kan men aan de hand van de aanwezigheid van bepaalde hormonen zien of de merrie drachtig is.
- ✓ Met een echoapparaat kan een ervaren dierenarts al vlug zien of er een bevruchting heeft plaatsgevonden. Een echo kan al gemaakt worden ongeveer 17 dagen na de inseminatie of dekking.
- ✓ Vroeger had men natuurlijk geen dergelijke apparatuur en kon de dierenarts door aan de baarmoeder te voelen controleren of de merrie drachtig was. Deze methode wordt natuurlijk nog steeds toegepast. Ze noemen deze methode het 'opvoelen'. Dit is niet makkelijk en een dierenarts moet de nodige ervaring hebben om door middel van opvoelen te bepalen of de merrie drachtig is.

Echoapparaat laat zien dat de merrie drachtig is!

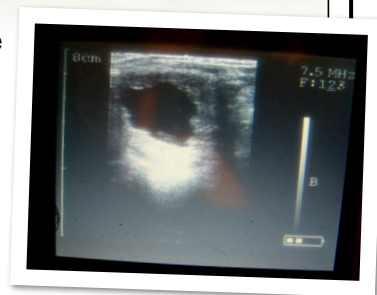
Tweeling

Het is zeldzaam, maar soms gebeurt het wel eens dat er bij een merrie twee eitjes vrijkomen uit de eierstokken en bestaat dus de kans dat ze beiden bevrucht worden. De kans dat de merrie deze beide toekomstige veulentjes gezond ter wereld zal brengen, is echter een heel stuk kleiner dan bij een normale dracht.

Een arts vertelde me dat hij in de meeste gevallen, met toestemming van de eigenaars, het zwakste vruchtje manueel verwijdert. Hij noemde dit 'cruchen'. Dit klinkt niet erg diervriendelijk, maar volgens hem heb je op deze manier zo min mogelijk kans op problemen. Uit zijn ervaring blijkt dat bij geboorte van twee gezonde veulens toch één veulen minder sterk en minder ontwikkeld is dan het andere. Doordat het sterkere veulen in de baarmoeder de nodige voedingsstoffen tot zich neemt om te groeien, moet het andere veulen zich ontwikkelen met hetgene wat overblijft. Volgens de arts is de overlevingskans van zo'n veulen na de geboorte een stuk minder en zal het ook steeds achter blijven in de ontwikkeling ten opzichte van leeftijdsgenoten. Ook het sterkere veulen zal minder voedingsstoffen krijgen dan een eenling-veulen en hierdoor zwakker zijn dan normaal.

Natuurlijk hoeft niet elke tweelingdracht verkeerd af te lopen. We kregen namelijk een tijdje terug een berichtje van een Paardentipslezer met de mededeling dat hun merrie een gezonde tweeling ter wereld had gebracht!

N.B.: Een eeneiige tweeling is bij paarden trouwens uiterst zeldzaam (op een natuurlijke manier verwekt).

Het VEULEN-TIPBOEK

HOOFDSTUK 6

WWW.PAARDENTIPS.COM

HOOFDSTUK 6: DE GEBOORTE

Het wachten heeft voor jou waarschijnlijk wel lang genoeg geduurd. Laat dat veulentje nu maar komen. Een normale dracht duurt gemiddeld 340 dagen. De geboorte van je veulen kan tussen de twee weken voor en zes weken na de uitgerekende datum plaatsvinden. Dat is heel normaal, er is een individuele variatie tussen merries en dat hoeft niet te betekenen dat er iets mis is. Niet echt bemoedigend om te lezen? Toch zijn er tekenen die je kunnen aangeven dat de geboorte niet lang meer op zich zal laten wachten.

6.1 TEKENEN DAT DE GEBOORTE NADERT

Kegelen

Als de merrie gaat 'kegelen' is het echt bijna zover. Ik was eens op een paardenmelkerij waar ik de drachtige merries mocht zien. De eigenaar bekeek de gezwollen uier, waar druppeltjes melk aan hingen en vertelde me dat deze merrie op het punt stond het veulentje te krijgen. Die nacht kwam het veulen ook. Kegelen is dus de biest (de eerste melk) die uit de uiers begint te druppen. Vaak droogt deze biest meteen op, waardoor het lijkt alsof er dopjes op de uiers zitten. Je kan er op zo'n moment vanuit gaan dat de geboorte waarschijnlijk binnen 6 tot 48 uur begint. Maar er zijn ook gevallen bekend waarbij de merrie al twee weken voor de bevalling begon te kegelen.

Het gedrag

Je merrie wordt onrustig, ze gaat telkens liggen en weer staan, ze zweet, ze slaat met haar staart en ze kijkt of schopt naar haar buik, dan heeft ze weeën en is de geboorte begonnen.

Let wel op: Deze tekenen gelden niet altijd voor alle merries. Er blijven uitzonderingen waarbij het toch wat anders gaat. Hoe beter je de laatste weken je merrie observeert, hoe beter je veranderingen kan waarnemen. De enige garantie om zeker bij de geboorte aanwezig te zijn, is door constant te waken bij de merrie. Zorg er dan wel voor dat je de merrie

niet stoort. Doe alles in stilte en zo rustig mogelijk. Merries kunnen namelijk de geboorte uitstellen als ze te veel gestoord worden.

De geboorte van een veulen is altijd een bijzondere belevenis. Het is mooi en meteen ook spannend. Zal alles goed gaan? Kan ik er bij aanwezig zijn? Zoals ik je al schreef, een merrie heeft rust nodig. Een 'wilde' merrie die in een kudde leeft, zal zich afzonderen zodra ze merkt dat de geboorte van het veulen in aankomst is. Ze doet dit om rust te hebben en waarschijnlijk ook omdat de eerste 2 dagen cruciaal zijn om haar veulen te leren herkennen. Deze afzondering van de kudde maakt haar in het wild heel kwetsbaar. Daarom zal ze dan ook de, in haar ogen, veiligste plek opzoeken.

Bevallen in de stal of op de wei?

Je zal straks lezen bij de verhalen van de verschillende fokkers dat de keuze bevallen in de stal of weide voor ieder een andere voorkeur heeft. Belangrijk is dat je merrie rust heeft. Ik las een verhaal van iemand die schreef dat zijn merrie zo onrustig werd op stal dat hij ze naar buiten liet gaan, waarna ze zelf een plaatsje uitzocht en beviel. Waarschijnlijk is je merrie het meest op haar gemak op de plek waar ze het meest gewend is. Dus als je merrie altijd op de wei staat, zal ze zich daar waarschijnlijk meer op haar gemak voelen, dan wanneer je ze op stal zet. Als je je merrie op de wei laat bevallen, is het wel belangrijk dat je controleert of de wei veilig is voor een veulen. Zijn er bijvoorbeeld slotjes (met water) waar het veulen in zou kunnen rollen? Staan er giftige planten? Een paard weet vaak wel welke planten giftig zijn, maar een veulen knabbelt overal aan. Is de omheining overal goed afgesloten, kan het veulen er niet onderdoor? Liggen of staan er voorwerpen in de wei waar het veulen zich aan zou kunnen verwonden? Maak een inspectieronde door je wei om er zeker van te zijn dat het veilig is voor een veulen.

Het VEULEN-TIPBOEK

HOOFDSTUK 9

WWW.PAARDENTIPS.COM

HOOFDSTUK 9: HET OPVOEDEN VAN HET VEULEN

9.1 OMGAAN MET EEN VEULEN

Veulens die rennen en spelen in de weide of lekker liggen te genieten van het zonnetje. Het is prachtig om te zien, maar...kleine veulentjes worden groot! Daarom is het belangrijk dat we (hoe jong ook) beginnen met de opvoeding. Je legt hierdoor al een basis voor het verdere leven van het paard. Ook als je het fout doet ;-)

Kennissen van ons hebben een stoeterij. De vrouw des huizes vond het geweldig de geboorte van de veulens mee te maken. Op een dag was een veulen gewond geraakt, ik geloof dat het was aangevallen door een zwervhond. Het veulen had in ieder geval extra aandacht en dagelijkse verzorging nodig, waardoor het een bijzondere band kreeg met de vrouw. Op een dag zag haar man haar zitten op de grond met het veulentje op schoot. Hij sprak haar hierover aan. Dit lieve diertje is een paard, dadelijk als het groot is, is hetzelfde dier nog steeds jouw lieveling. Weet hij dan dat het niet verstandig is om op je schoot te zitten? Bewaar dus bepaalde grenzen en laat het paard, paard blijven!

Enkele tips voor het omgaan met veulens:

- ✓ Een veulen kan zich nog niet zo lang concentreren, werk daarom nooit langer dan 15 minuten (dit is al best lang). Twee keer 10 minuten per dag is beter dan 1 keer 20 minuten.
- ✓ Zorg voor een rustige, kleine omgeving. Als het veulen schrikt en wegrent, mag het niet te ver weg kunnen.
- ✓ Bind de merrie vast of zet ze op stal als jij met het veulen bezig bent.
- ✓ Wat voor jou logisch is, is voor je veulen nog niet zo.

9.2 HOE LEERT EEN PAARD?

Het gedrag van je veulen bestaat nog hoofdzakelijk uit reflexen. Als je het veulen aanraakt bij de achterbenen moet je niet verwonderd zijn dat het uit reflex achteruit schopt. Dit is heel normaal. Ga op zo'n moment zeker nooit slaan of roepen. Je krijgt een veulen vol stress en spanning, omdat hij slaan en roepen niet begrijpt. Je moet hem leren wat wel en niet mag, maar hoe?

Belonen

Goed gedrag bevestigen en belonen is de beste manier om je veulen op te voeden. Paarden worden vaak beloont met een klopje op de hals. Voor een veulen is zo'n klopje zeker geen beloning! Paarden onderling maken dingen duidelijk met hun lichaamstaal. Dat gaat er niet altijd even zacht aan toe. Een beet, een trap, het hoeft niet hard te zijn, maar je veulen weet hoe laat het is. Hij krijgt van zijn 'kuddegenoten' een opvoeding op z'n paards. Ons 'belonende' klopje is voor je veulen een bestraffende tik. Paarden onderling genieten van lichte aanrakingen en elkaar zachtjes beknabbelen. Een aai komt daar dichterbij dan een klopje. Een aai is dus beter, maar de plaats waar je aait is belangrijk. Aaien of krabbelen op de schoft geeft een automatische verlaging van de hartslag, ontspanning dus. Leer het jezelf meteen goed aan! Ook als je later op je paard gaat rijden, kan je hem beter op de schoft krabbelen om te belonen, dan op de hals te kloppen.

Veel mensen belonen hun paard met de stem. Uit onderzoek is gebleken dat een zachte, kalme en lage stem geen positief effect heeft op de hartslag en de stress van het paard. Een paard kan waarschijnlijk wel je stem leren herkennen en de vertrouwdheid ervan kan eventueel helpen

Straffen

Straffen moet je altijd zoveel mogelijk vermijden. Als je het toch wil gebruiken, moet het heel correct gedaan worden om niet meer nadelen te hebben dan voordelen. Timing is hierbij cruciaal. Dat betekent dat je moet straffen tijdens dat je veulen ongewenst gedrag vertoont. Je kunt niet een paar seconden na het ongewenste gedrag straffen, omdat een veulen dan niet het verband kan leggen tussen het ongewenste gedrag en de straf.

Het VEULEN-TIPBOEK

HOOFDSTUK 10

WWW.PAARDENTIPS.COM

HOOFDSTUK 10: VERHALEN UIT DE PRAKTIJK

Via het gratis online magazine Paardentips.com ontvangen we regelmatig leuke verhalen van lezers. We hebben een paar mooie veulenverhalen geselecteerd.

10.1 EEN BABY IN DE MANESCHIJN

Het duurt elf maanden en nog een aantal dagen om een veulentje te maken en dus konden we globaal al van tevoren uitrekenen wanneer onze merrie Rosa zou bevallen. Er was weinig reden om zenuwachtig te zijn, het was zeker niet het eerste kind wat deze dertienjarige moeder op de wereld ging zetten en het was de tweede keer dat het bij ons plaats vond.

De eerste keer was perfect gelopen, Rosa had geheel zelfstandig in een hoek van het veld de klus geklaard

en presenteerde ons de volgende ochtend een prachtig gelukt veulen. Kortom, we hadden alle redenen om rustig af te wachten en ons er niet mee te bemoeien. Maar toch.....we wilden het eigenlijk zo graag eens zien, zo'n geboorte! En een paar mooie foto's maken van zo'n beginnend leven.

Helaas bevallen alle dieren die we op de boerderij hebben gehad, koeien, geiten, schapen en varkens, vrijwel altijd 's nachts. Hele nachten de wacht houden in een hoek van het weiland is echter erg vermoeiend, zeker in het begin van de zomer wanneer we vrijwel elke avond koken voor onze gasten of uitgenodigd worden door vakantievierende vrienden of familie. Hoe konden we op tijd gewaarschuwd worden?

Een Franse vriend uit de buurt die zelf ook paarden fokt, bood een oplossing aan. Een soort geboortegordel voor drachtige merries, compleet met een zendertje die bij je thuis alarm slaat als de merrie gaat liggen om te bevallen. Dat was wel heel handig! Een stevige leren band wordt zoals bij een zadel onder de buik van het paard vastgemaakt en op de rugzijde zit een stevig doosje met een zendertje dat reageert

zodra er een geheel horizontale positie wordt ingenomen.

Rosa keek een beetje ongemakkelijk toen we alles vastgegespt hadden, maar een uurtje later stond ze al weer vrolijk te grazen en (hopelijk) moedermelk voor te bereiden. Elf maanden en vier dagen.....niks. Vijf dagen.....niks. Dag zes, zeven, acht en negen gingen voorbij zonder dat er iets gebeurde.

Het werd weekend en vooral de zaterdagavond was heel druk. Ik kookte voor vijftientig gasten een uitgebreid diner en we dronken na afloop nog een glas wijn met wat vrienden. Nou ja, het kunnen ook wel twee glazen wijn zijn geweest. Behoorlijk afgeknoedeld gingen we om één uur 's nachts naar bed. Nog geen twee uurtjes later: PIEP PIEP PIEP PIEP PIEP!!!!!!!!!!!!!! Volledig gedesoriënteerd rolden we uit ons bed. Het tot dusver onbekende geluid kwam uit het zenderkastje. Rosa was aan het bevallen!

Broek, schoenen, trui, want 's nachts is het frisjes, ontsmettend middeltje pakken voor de navelstreng, pluk watten, zaklantaarn, gauw op weg naar het weiland, nee!!... de honden mogen niet mee, gauw even terug om ze op te sluiten. We holden het pad op dat naar onze weilanden voert. De zaklantaarn bleek volledig overbodig, het was volle maan en alles werd verlicht door een prachtig zilverachtig schijnsel. We keken elkaar aan en sloegen ons zelf op het voorhoofd. Wat stom, we hadden het van tevoren kunnen weten! Dieren wachten heel vaak tot het volle maan is met het bevallen. Zoiets kun je gewoon op de kalender zien!

In totaal heeft het zeven minuten geduurd voordat we in een hoek van het weiland de paarden bereikt hadden. Er lag al een keurig kant en klaar veulentje naast de moeder, die zacht hinnikte toen we aan kwamen lopen. Dit keer had ze zich niet van de anderen afgezonderd om te bevallen, iedereen stond er gewoon om heen. In het romantische maanlicht stonden vijf paarden heel rustig om de nieuwgeborene heen. Een zusje, twee jaar geleden geboren in hetzelfde weiland, mocht zelfs helpen met het schoonlikken. Een nachtegaal twinkelerde vlakbij in de struiken; het was één van de allermooiste momenten die we ooit met dieren hebben meegemaakt.

"Kun je er een foto van maken?" fluisterde ik opgewonden "Uhh...dat wordt moeilijk" zei Rolf "Hoezo moeilijk?" "We zijn de camera vergeten."

Het VEULEN-TIPBOEK

WOORDENLIJST

WWW.PAARDENTIPS.COM

WOORDENLIJST

Antistoffen

Stoffen die het veulen binnenkrijgt via de biest en via de veulenprik om hem te beschermen tegen ziektes en bacteriën.

Biest

De eerste melk, die de merrie de eerste 6 tot 10 uur aanmaakt. Biest beschermt het veulen tegen allerlei ziektekiemen en geeft een laxerende werking. Hierdoor raakt je veulen makkelijker zijn eerste mest kwijt.

Blitsen

Het naar buiten drukken van de schaamlippen van de merrie als ze hengstig is.

Castreren

Het onvruchtbaar maken van een hengst door een operatie. Men noemt het paard dan een ruïn.

Chip

De chip is een rijstkorrelig staafje dat de arts inbrengt in de halsspier van je paard. Op de chip staat een code die uniek is voor het paard. De code kan met een speciaal apparaat gelezen worden.

Dracht

Het woord dracht wordt bij paarden gebruikt voor het woord zwangerschap bij mensen.

Drachtig

Het woord drachtig wordt bij paarden gebruikt voor het woord zwanger bij mensen. Een drachtige merrie verwacht dus een veulen.

Fantoom

Een fantoom is een kunstpaard met een kunstschede, waardoor men sperma kan opvangen van de hengst. Hiermee kunnen merries kunstmatig geïnsemineerd worden.

Geboortearmsysteem

Zo'n systeem geeft bijvoorbeeld een signaal als de merrie gaat liggen of wanneer er een verandering is in de lichaamstemperatuur. Sommige systemen kunnen zelfs een signaal naar je mobiele telefoon zenden.

Hengst

Een mannelijk paard.

Hengstig

De periode dat de merrie vruchtbaar is. De merrie drukt haar schaamlippen naar buiten, waardoor er slijm naar buiten komt. De meeste merrie gaan meer plassen als ze hengstig zijn en vaak is het ook merkbaar aan het gedrag van de merrie. Ze kan onrustig zijn en snel geprikkeld. De hengstigheid duurt 3 tot 7 dagen en kan meerdere keren per jaar voorkomen.

Imprinting

Er wordt beweerd dat als veulens vroeg, voornamelijk het eerste uur, in hun leven contact hebben gehad met mensen, de omgang later ook makkelijker is. Men noemt dit imprinting.

Kegelen

Kegelen is de biest (de eerste melk) die uit de uiers begint te druppen. Vaak droogt deze biest meteen op, waardoor het lijkt alsof er dopjes op de uiers zitten. Je kan er op zo'n moment vanuit gaan dat de geboorte waarschijnlijk binnen 6 tot 48 uur begint.

Kunstmatige inseminatie

Hierbij wordt het sperma van de hengst bij de merrie ingebracht via een injectiespuit.